

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

Conventies beheer HDSR-woordenboek (thesaurus HDSR)

Datum	24-08-2020
Auteur:	PoC-team thesaurus
Versie:	0.3
Status:	CONCEPT

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Doelstelling.....	4
2.1 Doel van het HDSR woordenboek.....	4
2.1.1 Aanleiding.....	4
2.1.2 Onze uitdaging.....	4
2.1.3 Doel van de tool.....	4
2.1.4 Doel van conventiedocument.....	4
3. Afspraken.....	5
3.1 Bemensing rondom de PoC.....	5
3.2 Standaarden in de juiste context.....	6
3.2.1 Algemeen.....	6
3.2.2 Aquo-standaard.....	6
3.3 Ontwerpbeslissingen.....	7
3.4 Publiceren.....	10
3.4.1 Versiebeheer.....	10
3.4.2 Publiceren als semantische wiki.....	10
3.4.3 Publiceren als BegrippenXL.....	11

1. Inleiding

De conventies vormen een reeks afspraken die geldt voor het beheer van het Gegevenswoordenboek en Definitieboek HDSR (verder genoemd het HDSR-woordenboek). De in dit document opgenomen conventies zijn van toepassing op de 'Proof of Concept' (PoC) HDSR in 2020.

Allereerst worden zowel de doelstelling van het woordenboek als die van het conventiedocument toegelicht.

- Doelstelling
 - Doel HDSR-woordenboek
 - Doel conventiedocument

De afspraken zijn onderverdeeld in de volgende onderdelen:

- Interne afspraken: wie doet wat?
 - Bemensing rondom het woordenboek
 - Standaarden
 - Ontwerpbeslissingen
 - Samenhang frameworks met de processen
 - Publiceren
 - Portaal: inrichten en gebruik

2. Doelstelling

2.1 Doel van het HDSR woordenboek

2.1.1 Aanleiding

De aanleiding om het HDSR-woordenboek te ontwikkelen, is de aanstormende Omgevingswet. Deze wet beoogt vereenvoudiging voor burgers en bedrijven bij o.a. het aanvragen van vergunningen. Wetten worden samengevoegd, processen vereenvoudigd en overheden moeten meer en beter samenwerken. Het spreken van dezelfde taal is daarbij cruciaal. Een centraal woordenboek, waarin een gebruiker direct overziet wat er met een bepaalde term in een bepaalde context wordt bedoeld, is daarbij cruciaal. Met het HDSR-woordenboek leggen we de HDSR-definities in de HDSR-context vast, en bovendien ontsluiten we deze termen en definities naar de buitenwereld, zodat voor alle gebruikers en aangesloten applicaties uitgelegd wordt wat de betekenis is van een begrip.

Een lonkend perspectief is het aansluiten op terminologie van andere overheden, intern gebruik, het steeds meer dezelfde taal gebruiken en geautomatiseerd ophalen van mutatievoorstellen.

2.1.2 Onze uitdaging

- De wereld is complexer, we groeien, krijgen meer taken, hebben grotere opgaven, en er zijn meer verwachtingen. Behoeftte aan inzicht, overzicht, samenhang en houvast.
- We moeten werken volgens afspraken, voldoen aan verwachtingen ('in control' zijn), toetsbaar zijn aan eisen, verwachtingen en wetgeving (ILT, AVG,BIO etc.).
- Verbeteren bedrijfsvoering en sturing van de organisatie.
- Het moet ergens toe leiden.
- De medewerkers inzicht bieden en relaties zichtbaar maken tussen processen en hun periferie.
- Gap tussen Ist en Soll overbruggen.
- Weloverwogen keuzes maken om werk sneller, eenvoudiger en leuker uit te kunnen voeren.

2.1.3 Doel van gegevenswoordenboek

- Registreren van begrippen en definities
- Uniformiteit
- Consistentie
- Inzicht geven en relaties zichtbaar maken tussen termen en applicaties, documenten, wetgeving, e.d.
- Rapporteren op onderdelen.
- Mutatievoorstellen verwerken.

2.1.4 Doel van conventiedocument

De conventies vormen een reeks afspraken die geldt voor het beheer van het woordenboek. Aanvankelijk zal het document zich richten op de Proof of Concept (PoC), en mogelijk op termijn de basis vormen voor afspraken bij verdere uitrol.

Bij HDSR zal door diverse medewerkers het woordenboek gevoed kunnen worden; ze zullen termen en definities invoeren en relaties leggen. Het is nodig om af te spreken op welke wijze dat wordt gedaan, zodat een consistent en uiteindelijk bedrijfsbreed toepasbare thesaurus ontstaat.

3. Afspraken

In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe het beheer rondom het HDSR-woordenboek is ingericht, welke ontwerpbeslissingen zijn genomen en wat de afspraken zijn rondom het publiceren van informatie in het portaal. Ook wordt toegelicht hoe het portaal is ingericht en op welke wijze er gebruik van kan worden gemaakt.

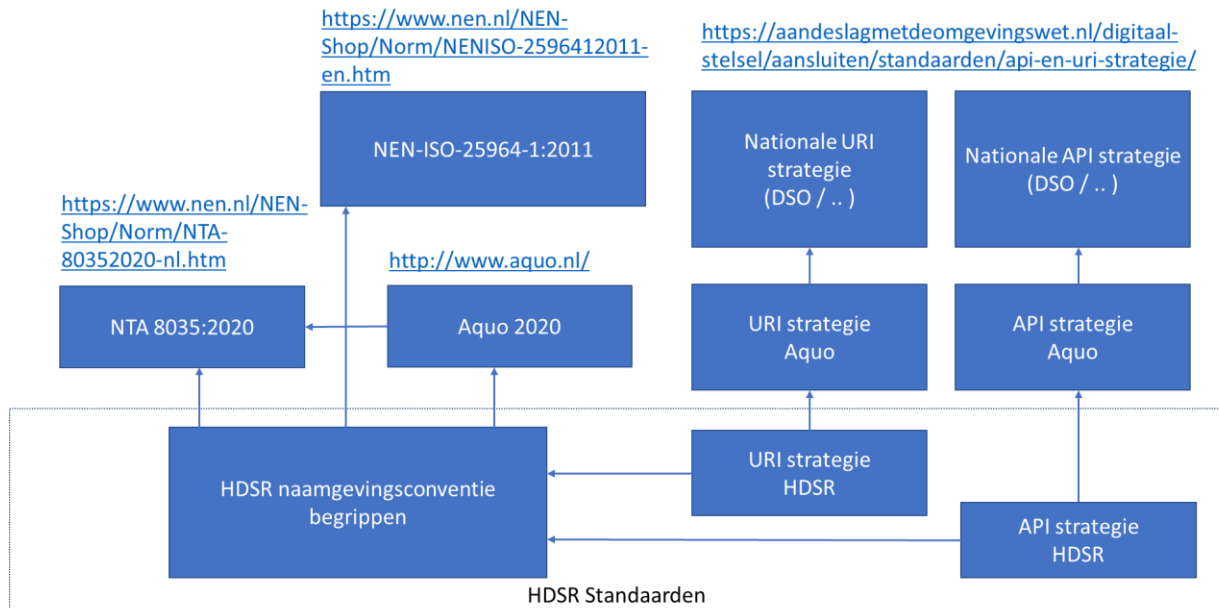
3.1 Bemensing rondom de PoC

Rol	Organisatie	Contact
Opdrachtgever	HDSR	Ferry de Wilde
Functioneel Applicatie Beheerder (FAB)	HDSR	Michael de Burger
Standaarden expert	ArchiXL	Jan Willem van Veen
Besluitvorming begrippen	HDSR	Domein Data Stewards
Technisch beheer	ArchiXL	
Leveranciers (applicaties)	..	
Feedback gebruikers	HDSR	Gebruikers

3.2 Standaarden in de juiste context

3.2.1 Algemeen

Onderstaand plaatje geeft de context weer van de te gebruiken standaarden / strategieën voor het ontwikkelen en beheren van een thesaurus met begrippen:

Figuur 1 : context van relevante standaarden voor begrippen HDSR

3.2.2 Aquo-standaard

De uniforme taal voor het uitwisselen van gegevens binnen de watersector. De Aquo-standaard maakt het mogelijk om op een uniforme manier gegevens uit te wisselen tussen partijen die betrokken zijn bij het waterbeheer en draagt daarmee bij aan een kwaliteitsverbetering van het waterbeheer. Het eenvoudig en eenduidig delen van informatie leveren tijd- en geldwinst op.

De Aquo-standaard¹ is een open standaard en staat op de lijst met 'pas toe of leg uit'-standaarden van de overheid en bestaat uit meerdere onderdelen. Alle informatie is vrij toegankelijk en gratis te downloaden.

¹ <http://www.aquo.nl/>

3.3 Ontwerpbeslissingen

Onderstaande ontwerpbeslissingen gelden voor de inrichting van de begrippen:

1. Governance (Functies, rollen en RASCI)

Elk begrip moet gekoppeld zijn aan een collectie. Elke collectie heeft een eigenaar, bijvoorbeeld de collectie omgevingswet of een collectie assetmanagement. Voordat een begrip officieel gepubliceerd wordt binnen HDSR wordt door de redactie gekeken of het begrip voldoet aan de naamgevingsconventies, zoals beschreven in dit document.

2. Kennismodel (Metamodel)

Er is een begrippen kennismodel beschikbaar :

<https://test2.wikixl.nl/wiki/hdsr/index.php/Categorie:Kennismodellen>

Alle elementen, eigenschappen en relaties dienen beschreven te zijn.

3. Inhoud

Begrippen worden getoetst aan de volgende eisen:

- Er is waar mogelijk een referentie (bron) aanwezig, in elk geval naar de Aquo begrippen als het een identiek begrip betreft.
- Structuur conform NTA:8035 (toplevelstructuur)
- Inhoud van een begrip toetsen aan NEN-ISO-25964-1:2011
 - Begrippen mogen nooit meer dan 1x voorkomen in dezelfde context (dus wel in meerdere collecties)
 - Enkelvoud i.p.v. meervoud
 - Kleine letters gebruiken (behalve bij afkortingen)
 - Meervoud mag als synoniem toegevoegd worden
 - Publieksvriendelijke toelichting is ingevuld (in B1 taal²)
 - Definitie in formele taal (zo dicht mogelijk bij de wet) zo kort mogelijk
 - Toelichting gebruiken voor uitgebreide definitie of uitleg
 - Bij afkortingen de afkorting als label voluit schrijven en afkorting zelf toevoegen bij het veld “afkorting” i.p.v. als voorkeurslabel (bijvoorbeeld “CIO”).
- Meertaligheid (indien nodig, begrippen in elk geval altijd van een NL prelabel voorzien)

4. Gebruik iconen / plaatjes / video's / referentiemateriaal

Om de pagina's zo goed mogelijk te laten werken, zijn er enkele basisprincipes waarmee je rekening moet houden bij het uploaden van beeldmateriaal naar de semantische wiki.

- Zorg dat je foto's bij uploaden niet groter zijn dan 10 MB.
- Bij het uploaden geef je het beeld een unieke naam: datum_wat is er te zien.jpeg
- Om de website voor iedereen toegankelijk te houden, is een goede alternatieve tekst belangrijk bij elke afbeelding. Daarnaast helpt de alt-tekst zoekmachines om de afbeelding te begrijpen. Een goede alt-tekst schrijf je door te omschrijven wat je in de afbeelding ziet. Doe dit zo kort en bondig mogelijk. Gebruik geen vreemde leestekens, zoals aanhalingstekens en komma's.
- Je kunt in de semantische wiki geen video's uploaden. Wel kun je ze 'embedden' via een externe, online bron. Bijvoorbeeld via Youtube of Vimeo. Let er hierbij op dat de video voldoet aan [de toegankelijkheidseisen van de Rijksoverheid](#). Voorbeeld tag :
`{{#widget:YouTube|id=8zHVFRnQqng}}`

² <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/rijkswebsites/aanbevolen-richtlijnen/taalniveau-b1>

5. URI / API strategie

Gebruik maken van de volgende URI :

<https://DOMEIN.ORGANISATIE/APPLICATIE/Id-GUID>

Productie HDSR:

Wiki (kennisbank):

<https://kennis.hdsr.nl/index.php/Id-bcddc2ff-1de8-4677-8a7b-23aab846a184>

BegrippenXL (vastgestelde begrippen):

<https://begrippen.hdsr.nl/index.php/Id-bcddc2ff-1de8-4677-8a7b-23aab846a184>

Voorbeeld POC:

Wiki:

<https://test2.wikixl.nl/wiki/hdsr/index.php/Id-bcddc2ff-1de8-4677-8a7b-23aab846a184>

BegrippenXL:

<https://test.begrippenxl.nl/hdsr/nl/>

HDSR conformeert zich voor de URI-strategie aan het referentiemodel richtlijnen van het Platform Linked Data Nederland ([PLDN](#)). De volgende bronnen zijn gebruikt bij het opstellen van deze notitie:

- ISA: D7.1.3 - Study on persistent URIs, with identification of best practices and recommendations on the topic for the MSs and the EC
- <http://www.pilod.nl/wiki/Boek/URI-strategie> Platform Linked Data Nederland
- URI-strategie van de Omgevingswet (https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/143597/uri-strategie_-_12_maart_2018.pdf)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Uniform_Resource_Identifier
- <http://www.w3.org/TR/cooluris>
- Presentatie Registers voor technische standaarden (Geonovum, 23 september 2014)
- GWSW URI-strategie

Voor HDSR geldt de volgende basis URI's :

Kennisbank : <https://kennis.hdsr.nl>

Begrippen : <https://begrippen.hdsr.nl>

Toelichting URI-strategie HDSR

Linked Data wordt bij voorkeur met een http-URI geïdentificeerd. Het PLDN beveelt de volgende opbouw aan:

<https://{domain}/{type}/{concept}/{reference}>

Het element {domain} is de domeinnaam en verwijst naar het "register". Het PLDN ziet het register als een voorziening voor het authentiek definiëren en identificeren van concepten of individuen (collectie-elementen). Het is van belang om domeinnamen stabiel te houden, door er bijvoorbeeld geen organisatienamen in te verwerken (die zouden kunnen veranderen, ook die van HDSR na een fusie). Echter vanwege kostenbesparing (hergebruik van de huidige hdsr domeinnaam) en herkenbaarheid van de huidige hdsr website (vormgeving etc.) is het advies hier om af te wijken en gewoon gebruik te maken van [domein.hdsr.nl](https://kennis.hdsr.nl) waarbij subdomein vervangen kan worden door "kennis" in het geval van de kennisbank (wiki) en "begrippen" in het geval van de definitieve publicatie van de begrippen.

Het element {concept} heeft in de opzet van het PLDN geen machine-betekenis, maar dient om de leesbaarheid te vergroten. Bijvoorbeeld om de klasse van een bepaalde "individu" te benoemen. Voor de URI die verwijst naar de HDSR begrippen is het niet relevant, in het volgende element {reference} wordt al verwezen naar het concept. {concept} zou aangewend kunnen worden voor de modelnaam of het supertype van het concept. Voor HDSR heeft dit weinig toegevoegde waarde, het maakt de URI ook onstabiel (want soortenbomen kunnen op enig moment wijzigen).

Het element {type} beschrijft het soort resource, volgens het PLDN:

- id identifier van een object (real world, individual)
- doc documentatie (metadata) over die objecten
- def concepten, definitie van een term in een ontologie

In geval van HDSR gaat het binnen het subdomein “begrippen” over concepten, dus van het type “def”. Zoals eerder genoemd hangt de vorm af van de ‘content negotiation’. Bij gebruik van de URI in een webbrowser wordt gelinkt naar een (voor de mens leesbare) HTML-pagina, bij gebruik van de URI in een applicatie wordt RDF formaat (turtle, xml, ..) geleverd. Omdat er afhankelijkheid is met een webpagina in deze wordt hier verwezen naar “/index.php”. Er zou eventueel gekozen kunnen worden om d.m.v. url-rewriting toch “/def” te tonen ipv “/index.php”, maar vanwege performance is het advies dit niet te doen.

6. Relaties

Waar mogelijk worden relevante relaties met andere begrippen of andere thesauri gelegd, daarbij wordt altijd doorverwezen naar een officiële bron, dus niet naar een begrip dat weer doorverwijst naar een andere bron.

7. Status en publicatie

De semantische wiki (POC : <https://test2.wikixl.nl/wiki/hdsr/index.php/Categorie:Berippen>) wordt gebruikt voor het beheer van begrippen. Officiële publicaties van de begrippen worden via BegrippenXL ontsloten (POC : <https://test.begrippenxl.nl/hdsr/nl/>)

8. Tijdstempel

Ieder begrip kent een tijdstempel (begindatum / einddatum / wijzigingsdatum) in de wiki. Alleen begrippen met een geldige tijdstempel worden gepubliceerd.

3.4 Publiceren

De conventies met betrekking tot Publiceren zijn in drie paragrafen onderverdeeld:

1. Versiebeheer
2. Publiceren als semantische wiki
3. Publiceren als BegrippenXL

3.4.1 Versiebeheer

1. Versies worden aangemaakt door de Functioneel Applicatie Beheerder.
2. De volgende Versiedefinities zijn beschikbaar:

Naam Versiedefinitie	Nummer
HDSR publicatie	Opnemen jaar en maand, vergelijkbaar als Aquo, dus 2020-9

3. Van elke gepubliceerde Versie worden alle eerdere versies in de semantische wiki bewaard. Die zijn ook in te zien via de geschiedenis functie van de semantische wiki (mediawiki) : <https://test2.wikixl.nl/wiki/hdsr/index.php?title=ld-a4b49fc5-2391-44ab-9db6-b9f93f22c0cb&action=history>

3.4.2 Publiceren als semantische wiki

Voor intern beheer en eventueel ook interne publicatie wordt gebruik gemaakt van de semantische wiki.

POC : <https://test2.wikixl.nl/wiki/hdsr/index.php/Hoofdpagina>

Hiervoor kan via de beheerder een account worden aangevraagd.

3.4.3 Publiceren als BegrippenXL

Voor externe publicatie van begrippen wordt voor de POC (zie paragraaf 3.3 punt 7) gebruik gemaakt van <https://test.begrippenxl.nl/hdsr/nl/>

The screenshot shows the 'Waterschap HDSR thesaurus' interface. On the left, there is a navigation menu with 'Alfabetisch', 'Hiërarchie', and 'Groepen' tabs. Below these are alphabetical lists for 'A' through 'Z' and an '!*' category. A list of terms is visible, with 'aangelande' highlighted. On the right, the detailed view for 'aangelande' is shown. It includes a 'GEPREFEREEERDE TERM' section with the term name and a 'DEFINITIE' section with the definition: 'degene die krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot heeft van een aan de kernzone van oppervlaktewater grenzende perceel.' Other sections include 'BRON' (Actualisatie keur), 'BEHOORT TOT GROEP' (Keur, uitvoeringsregels en beleidsregels 2018), 'URI' (https://test.begrippenxl.nl/hdsr/nl/page/3d77b4a8-bdb1-490e-a80e-7f6ee7a6815e), and 'Download dit concept:' (RDF/XML TURTLE JSON-LD). At the bottom, there is an 'EXACT OVEREENKOMENDE CONCEPTEN' section with a link to 'https://www.hdsr.nl/vergunningen/subsidies/regelgeving/actualisatie-keur/' and the website 'www.hdsr.nl'.

Deze publicatie is bedoeld voor de vastgestelde thesaurus.